

Werken naar 3000: Het nieuwe tijddenken van Louis le Roy

HEERENVEEN - "We nemen er de tijd voor", zei museumdirecteur Ad Geerdink afgelopen zaterdag bij de opening van de expositie 'Werken naar 3000' in museum Willem van Haren te Heerenveen. Het toont de werken van Louis G. le Roy, die door professor Jurrit Bergsma in een breedvoerig betoog werden ingeleid.

Maar liefst een half uur had de oud-hoogleraar aan de universiteit van Utrecht nodig om geen definitie te geven van het begrip complexiteit. Dit begrip staat centraal in de kunst van Le Roy, evenals de tijd als doorlopend fenomeen een belangrijke plaats inneemt in de schepingen van deze kunstenaar. Voor Le Roy staat de tijd niet stil, Bergsma was in de jaren '50 leerling in zijn tekenklas op de HBS te Heerenveen en nu schrijven ze samen een boek om uitleg te geven aan het complexe van de tijd. In het werk van Louis le Roy speelt tijd op zich geen rol, althans is er geen grens aan die tijd. "We hebben het gevoel meer tijd te hebben", sprak Geerdink. "Alles kan sneller en moet daarom ook sneller, zodat het lijkt alsof we minder tijd hebben. Voor je 40e levensjaar moet er carrière gemaakt zijn en een gebouw dient in een jaar klaar te zijn. Ook in de kunst is tijd geld; er dient productie gemaakt te worden om te kunnen verkopen. Louis le Roy gaat in deze tijdgeest niet mee, hij denkt in termen van eeuwen".

Op de tentoonstelling zijn details uit een enorm doek te zien. De geschilderde glasportretten zijn puzzelstukken uit een groter geheel. Afzonderlijk te bekijken, maar dan telkens een uitsnede blijvend. De beeltenis loopt door over het kader, de begrenzing, en vraagt om een vervolg, een voortgang. Op een foto-collage is het volledige, onvoltooide werk te zien. Het blijkt een samenstelling van diverse glazen vazen, een complex geheel van weerkaatsing en doorzichtigheid. Le Roy vindt glaswerk daarom zo interessant, omdat het niet alleen de buitenkant maar ook de binnenkant laat zien. De schilderijen zijn open en vooral groot. Met de wetenschap dat ze onderdeel zijn van een groter geheel, imponeert het werk enorm. Toch is het slechts een flauw aftreksel van de werkelijkheid, het is dan ook alleen

maar gemaakt met de bedoeling in beeld het begrip complexiteit te definiëren. Schoonheid heeft pas de werkelijkheid, wanneer Le Roy een groot aantal kristal en glazen kitsch tot een installatie componeert. In donker met de juiste belichting ontstaat een sprookjesachtige sfeer. Tussen prachtige vormen misstaat de goedkope en onooglijke vaas niet. Afzonderlijk gezien is het nep, maar tezamen gaan ze op in de groep. Bergsma formuleerde dat als volgt: "De kristal-expositie is niet bedoeld te laten zien dat Louis le Roy leuke vaasjes verzameld heeft. Waar het om gaat is te laten zien dat in de samenhang met andere kristalobjecten iets geheel nieuws ontstaat. Een samenhang van kleur en licht, lijnen en structuur die niet meer terugverwijst naar dat individuele vaasje of asbakje, maar naar dat nieuwe geheel dat als het ware zichzelf heeft gevormd en geordend, slechts geholpen door een plaatsende mensenhand. Tussen de vaasjes en vazen zijn er diverse die individueel tot de 'verkeerde' vaasjes gerekend mogen worden: het genre kitsch. In de samenhang met de anderen echter krijgen zij een geheel nieuwe betekenis die boven het goed of verkeerd uitgaat".

Dood is geen grens

De expositie 'Werken naar 3000' is geen momentopname, het is geen afgerond overzicht van het oeuvre van Louis le Roy. De werken zijn producten in een eindeloos proces. Zolang Le Roy tijd van leven heeft wordt de glasverzameling uitgebreid en zal hij nieuwe schilderijen toevoegen. Maar telkens blijven het delen uit een groter geheel. In zijn filosofie is er geen grens aan de tijd. Na deze tijd volgt een nieuwe tijd. Dood is geen grens, maar een nieuw begin. Niet zo'n filosofie dat het religie wordt, want het hiernamaals - in welke vorm dan ook - mag geen dreiging zijn voor een leven hier en nu. Het christendom bijvoorbeeld heeft de mensen eeuwenlang in toom weten te houden met het loon naar werken: de hemel of de hel. Met steeds meer wetten en voorschriften bleven de kerken vol, want het instituut kerk steunt op de onmondige mens. Dat verandert nu. De hedendaagse mens zoekt naar een verdieping, een diepzinniger antwoord op de levensvragen. Wat heeft het allemaal voor zin.

Le Roy plukt de dag en put een natuurlijke vrolijkheid uit de wetenschap van een leven na dit leven. Het werken gaat door en gaat van hand tot hand. De eens begonnen compositie van glaswerk zal nooit af zijn, ook niet wanneer Le Roy overlijdt. Anderen zullen het overnemen. Zo werd in vroeger dagen door meerdere generaties aan een kathedraal gewerkt. De voortgang overstijgt de grenzen van de mens.

Ideale omgeving

In Heerenveen is Le Roy vooral bekend als tuinarchitect. In het park langs de Kennedylaan en Europalaan heeft hij geprobeerd een beeld te geven van zijn visie op tijd en complexiteit. De handen die het werk overnamen hebben echter meer kwaad gedaan dan goed, want de politiek denkt zelden ver vooruit. Zijn woonhuis, verschoon tussen puin en bomen in Oranjewoud, ademt wel de nagestreefde sfeer. En zeker kent zijn eco-kathedraal in Mildam wereldfaam. Daar is hij nu al 30 jaar lang doende met planten en afval. Langzaam bouwt Le Roy daar zijn ideale omgeving op. In het museum is permanent een wand ingeruimd om de voortgang in dit aardse paradijs te volgen.

Het verhaal achter de kunst van Le Roy is voor de leek maar moeilijk te volgen. De knop moet om, want de tijd heeft voor de mens wel degelijk een grens. Er is aan alles een begin en een eind, zo lijkt het. Toch gaat het leven door, waar een ander eindigt. Zonder de filosofie is de expositie toegankelijk, hoewel eigenaardig ogend. Op een zuil verduidelijkt le Roy zijn visie. Een afzonderlijke vaas is mooi om te zien, maar telkens wanneer een exemplaar wordt bijgezet verandert het beeld en de samenhang. De gedachte aan complexiteit en over de grenzeloze tijd is even onbegrijpbaar als het weten dat er geen einde is aan het heilal. Voor de filosofische analfabeet blijft een en ander een ondoordringbare materie, het valt Louis le Roy te prijzen dat zijn beelden meer duidelijk maken dan woorden. Jurjen K. van der Hoek

Expositie 'Werken naar 3000' - schilderijen, foto's en glasverzameling van Louis G. le Roy in museum Willem van Haren, van Harenspad 50-52 te Heerenveen. Tot 26 augustus.

Louis le Roy. Foto: Dick Verton.

Hu. Crb-17-7-1996